

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Η πορεία του δικαστικού διερμηνέα στον χρόνο : Από την
αποικιοκρατία στις σημαντικότερες δίκες του 20ού αιώνα*

Ονοματεπώνυμο: Γαλάτεια Πυρουνάκη

Αριθμός Μητρώου: Ξ2016001

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αναστασία Παριανού

Επόπτης Καθηγητής: Παναγιώτης Κελάνδριας

Κέρκυρα 2020

Περίληψη

Το επάγγελμα του διερμηνέα ως ατόμου που λειτουργεί ως μεσολαβητής γλωσσών και, συνάμα πολιτισμών, αναδείχθηκε περισσότερο μετά τη δίκη της Νυρεμβέργης, η οποία επέφερε το επίσημο τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και απέδωσε δικαιοσύνη στους υπεύθυνους για τα εγκλήματά του. Παρ' όλα αυτά η χρήση γλωσσομαθών για τη διευκόλυνση και την αρωγή της επικοινωνίας μεταξύ αλλόφωνων, αλλά και ατόμων από διαφορετικές κουλτούρες, με μία σχετικά συγκροτημένη λειτουργία εντοπίζεται και προγενέστερα. Στις γερμανόφωνες αποικίες της Ναμίμπια εντοπίζονται διερμηνείς με αρκετά οργανωμένα καθήκοντα (Getta, 2019:12), ενώ με τις δίκες που ακολούθησαν του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

αναδεικνύεται η συμβολή των διερμηνέων σε γεγονότα με πολιτική ισχύ και πανανθρώπινο ενδιαφέρον.

Αργότερα, με το πέρας των διακρίσεων στη Νότια Αφρική και τη σύσταση της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης θα αποκρυσταλλωθεί ακόμη περισσότερο η σπουδαιότητα της διερμηνείας, ειδικά στον τομέα των νομικών διαδικασιών, για την αποκατάσταση των αδικιών και την εγκαθίδρυση μίας γλωσσικής, αλλά και πολιτισμικής ισότητας.

Εισαγωγή

Η εν λόγω εργασία έχει σκοπό να αναλύσει τη διαχρονική πορεία της διερμηνείας, με έμφαση στο δικανικό περιβάλλον μέσα από καθοριστικά γεγονότα και να αναδείξει τη συμβολή των διερμηνέων στην απόδοση δικαιοσύνης, σε καίρια ιστορικά περιβάλλοντα. Πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στην ανάγκη για διερμηνεία που εμφανίστηκε σε εκδικάσεις εγκληματιών σε ποινικές διαδικασίες και μεταπολεμικές δίκες, στον τρόπο επιλογής αλλά και κατάρτισής τους, στα καθήκοντα αλλά και τις προκλήσεις που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν. Παράλληλα, καταδεικνύεται η σημαντικότητα της παρέμβασής τους, αλλά και η επιρροή που άσκησαν στους πρωταγωνιστές της εκάστοτε αντιπαράθεσης, χωρίς οι ίδιοι να παραμένουν αλώβητοι. Τα γεγονότα που θα λειτουργήσουν ως παραδείγματα αφορούν, ως επί το πλείστον, τις πρώτες και μη θεσμοθετημένες εμφανίσεις διερμηνέων στη γερμανοκρατούμενη Αφρική, αλλά και κάποιες σπουδαίες ιστορικά δίκες, όπως αυτή της Νυρεμβέργης, του Άιχμαν και του Τόκιο και τις διαδικασίες της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης στη Νότια Αφρική. Είναι, ακόμη, σημαντικό να σημειωθεί ότι στα κατά περίπτωση ζευγάρια γλωσσών που μελετώνται, θα συμμετέχει είτε η Αγγλική είτε η Γερμανική.

Η πλειονότητα των πηγών που αντλεί η παρούσα εργασία είναι ηλεκτρονικές και η γλώσσα σύνταξής τους είναι τα Αγγλικά, καθώς ελλείπει ανάλογη ελληνόφωνη βιβλιογραφία. Δεδομένου του γεγονότος ότι η περισσότερη βιβλιογραφία και έρευνα είναι πρωτότυπη και, συχνά, πρόσφατη, δεν απουσιάζουν όροι που παραμένουν αμετάφραστοι στα Ελληνικά και που χρειάστηκε να μεταφραστούν για την εκπόνηση αυτής της έρευνας.

Ο ρόλος του διερμηνέα

Ο πυρήνας της παρούσας εργασίας είναι η ιδιότητα του διερμηνέα. Για τον λόγο αυτόν θα ήταν ωφέλιμο να πραγματοποιηθεί μία σύντομη αναφορά στις αναμενόμενες, με βάση τη σύγχρονη επιστήμη, αρμοδιότητές του. Η κρίσιμη συμβολή των διερμηνέων, ως διαμεσολαβητών γλωσσών και πολιτισμών ήταν εμφανής από το παρελθόν, ακόμη και αν δεν αναγνωριζόταν ως τέτοια, αφού η επιστημονική μελέτη της διερμηνείας ξεκίνησε μόλις τη δεκαετία του '50 (Getta, 2019:12). Στη πορεία, ωστόσο, των μελετών αυτών αποκρυσταλλώθηκε η φύση της διερμηνείας ως μία επικοινωνιακή πράξη που δεν απαιτεί μόνο την κατανόηση λέξεων και άλλων γλωσσικών στοιχείων από τον διερμηνέα, αλλά και την αντίληψη του διαφορετικού κόσμου των δύο μερών και της γνώσης τους γι' αυτόν (Morris, 1995:27). Παρά τη διαδεδομένη άποψη ότι η διερμηνεία πρέπει οπωσδήποτε να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια, η Morris (1995:26-28) τονίζει ότι ο διερμηνέας, ιδιαίτερα σε δίκες αλλά και γενικότερα, θα πρέπει όχι μόνο να μεταφέρει πληροφορίες, αλλά και να διακρίνει και να μεταλαμπαδεύει τις προθέσεις του ομιλητή, ώστε η επικοινωνία να είναι περισσότερο ακριβής και αποτελεσματική.

Η συμβολή των διερμηνέων σε καθοριστικές ιστορικές συγκυρίες

Οι διερμηνείς στην αποικιοκρατία

Η αποίκηση της Αφρικής υπήρξε ένα από τα πρώτα, στη σύγχρονη ιστορία, περιβάλλοντα, όπου εμφανίστηκε εντατικοποιημένη η παρουσία ατόμων που παρείχαν υπηρεσίες διερμηνείας. Το έδαφος όπου σήμερα εκτείνεται η επικράτεια της Ναμίμπια αποτέλεσε από τα τέλη του 19ου αιώνα γερμανικό προτεκτοράτο, πιο συγκεκριμένα το 1884. Έναν χρόνο αργότερα, με την ίδρυση της Γερμανικής Αποικιακής Εταιρείας της Νοτιοδυτικής Αφρικής (Deutsche Kolonial gesellschaft für Süd Westafrika) εδραιώθηκε αποικιοκρατικό καθεστώς στην περιοχή (Getta, 2019:9). Το καθεστώς αυτό διήρκησε επί της ουσίας μέχρι το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οπότε και πέρασε σε βρετανική κυριαρχία υπό την τότε Νοτιοαφρικανική Ένωση (Union of South Africa). Όσον αφορά τη γλωσσική πραγματικότητα, επίσημη γλώσσα της γερμανικής Νοτιοδυτικής Αφρικής ήταν τα Γερμανικά, ενώ με τη βρετανική κατάκτηση κυριάρχησαν τα Αγγλικά και τα Αφρικάνς, χωρίς όμως να εξλειφθεί τελείως η χρήση της γερμανικής (Getta, 2019:9).

Σε μία αποικιοκρατούμενη περιοχή όπως αυτή ανέκλυσε η αναμενόμενη ανάγκη επικοινωνίας μεταξύ των δύο πιο διακριτών, γλωσσικά και πολιτισμικά, ομάδων, δηλαδή των αποικιοκρατών και του γηγενούς πληθυσμού. Στις αποικίες της Αμερικής υπήρχαν νόμοι που προέβλεπαν τη χρήση διερμηνέα στο δικαστήριο ήδη από το 1500 (Getta, 2019:14). Η ανάγκη αυτή έγινε από νωρίς αντιληπτή, συνοδεύτηκε όμως, παράδοξα, από το συμπέρασμα ότι η διερμηνεία θα έπρεπε να ανατεθεί σε άλλα πρόσωπα που δεν ήταν διερμηνείς. Το αρμόδιο γραφείο για τα αποικιοκρατικά ζητήματα στο Βερολίνο που αργότερα έγινε ανεξάρτητη αρχή (Kolonialabteilung και από το 1907 Reichskolonialamt) δεχόταν συνεχώς επιστολές για την αναξιοπιστία των διερμηνέων και την έλλειψη εμπιστοσύνης στο πρόσωπό τους. Οι αντιπροτάσεις από την πρωσική κυβέρνηση επικεντρώθηκαν στην ανάγκη να γνωρίζουν τις τοπικές ξένες γλώσσες διάφοροι υπάλληλοι και αξιωματούχοι στην επικράτεια της Νοτιοδυτικής Αφρικής, ώστε να επιτελούν οι ίδιοι καθήκοντα διερμηνείας (National Archives of Namibia Windhoek στο Getta, 2019:12). Αυτό θα εξασφάλιζε επίβλεψη της εργασίας τους και περισσότερη ασφάλεια.

Σε γενικές γραμμές η διερμηνεία πραγματοποιούνταν από γηγενείς αποίκους, οι οποίοι ήταν κανονικά επιφορτισμένοι με αστυνομικά καθήκοντα. Πέραν της αστυνόμευσης, οι αστυνομικοί παρείχαν και υπηρεσίες διερμηνείας, όπου ήταν αναγκαία η αλληλεπίδραση ντόπιων και Γερμανών αποικιοκρατών, στα δικαστήρια, στη διπλωματία, ακόμη και σε θρησκευτικές τελετές. Ιδιαίτερη ήταν η συμβολή των αστυνομικών αυτών σε ανακρίσεις και στην εκδίκαση υποθέσεων μεταξύ Αφρικανών και των γερμανόφωνων ανωτέρων τους. Συχνά καλούνταν να εξυπηρετήσουν σε κάποια δίκη ή αλλού την τελευταία στιγμή και η γλωσσική τους επάρκεια στα Γερμανικά ήταν, τις περισσότερες φορές, υποτυπώδης, δημιουργώντας ασάφειες και προβλήματα (Getta, 2019:14).

Η διερμηνεία σε πολυεθνικές δίκες

Η αξία του διερμηνέα και της διερμηνείας συγκεκριμενοποιήθηκε, κυρίως, από την εκδίκαση των εγκλημάτων του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Μέσα από τις διαδικασίες του Διεθνούς Στρατοδικείου της Νυρεμβέργης παρουσιάστηκε η ταυτόχρονη διερμηνεία και αναδείχθηκε η ανάγκη να έχει ο διερμηνέας την απαραίτητη κατάρτιση και τον επαγγελματισμό, αφού οι υπηρεσίες του θα μπορούσαν να καθορίσουν την τύχη ολόκληρων κρατών. Ιδιαίτερα η δίκη της Νυρεμβέργης αποτέλεσε ένα πρωτοφανές πολυεθνικό νομικό γεγονός, αφού τα πρακτικά και οι

μαρτυρίες θα έπρεπε να εκφωνούνται σε 4 γλώσσες, αυτές των κρατών που εμπλέκονταν, δηλαδή των Ηνωμένων Πολιτειών, της Γαλλίας, της ΕΣΣΔ και της ηττημένης ναζιστικής Γερμανίας. Κατ' αναλογία απασχολήθηκαν διερμηνείς για τα Αγγλικά, τα Γαλλικά, τα Ρωσικά και τα Γερμανικά. Η πρωτοποριακή απαίτηση να διεξαχθεί η διερμηνεία ταυτόχρονα με τις ομιλίες των εμπλεκόμενων μερών ήταν αναπόφευκτη για την αποφυγή της χρονοτριβής κατά την εκδίκαση. Συνολικά επιλέχθηκαν 36 διερμηνείς, 12 για κάθε γλώσσα, οι οποίοι χωρίστηκαν σε 4 ομάδες με 3 διερμηνείς για κάθε συνδυασμό. Οι διερμηνείς αυτοί εργάστηκαν χωρίς ενδιάμεσο σύστημα (relay translation) και διερμήνευαν μόνο προς μία γλώσσα. Επιπλέον, οι διερμηνείς με την παρουσία τους αποδείχθηκαν καθοριστικοί παράγοντες στη διεξαγωγή της δίκης και του πορίσματος (Gaiba, 1999:16).

Η επίδραση των διερμηνέων εξαπλώθηκε σε τεχνικό, αλλά κυρίως σε επικοινωνιακό επίπεδο. Αυτό σήμαινε πως η διερμηνεία επηρέασε τις αντιδράσεις των κατηγορουμένων και τις περισσότερες φορές άμβλυσε την εξουσία των δικαστών και των δικηγόρων να ανακρίνουν και να κάνουν ερωτήσεις με τον δικό τους γρήγορο ρυθμό. Ακόμη πιο σημαντική ήταν η μετάδοση των πληροφοριών και η ποιότητα αυτών, καθώς κάποια έγγραφα, στοιχεία και πρακτικά, που είχαν πρωτότυπα συνταχθεί στα Γερμανικά και μεταφραστεί στα Αγγλικά, αναμεταφράστηκαν μέσω της διερμηνείας στη γλώσσα του πρωτοτύπου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι δεν εργάστηκαν όλοι οι διερμηνείς στην ταυτόχρονη διερμηνεία, αλλά κάποιοι απασχολήθηκαν συμβουλευτικά ή ως μεταφραστές σε διαδικασίες και συνεννοήσεις, πριν από τη δίκη (Persico, 1994 στην Gaiba, 1999:14). Η αδυσώπητη κριτική δεν έλειψε και φάνηκε στα λόγια του Άγγλου δικαστή Norman Birkett, ο οποίος τους χαρακτήρισε «ευαίσθητους, απερίγραπτα εγωιστές και γεμάτους εκκεντρικότητες» (Hyde, 1964 στη Morris, 1998:2). Οι καταστάσεις αυτές, αλλά και άλλοι λόγοι, οδήγησαν πολλούς να χαρακτηρίσουν προκαταβολικά αυτή τη δίκη «μία φάρσα σε τέσσερις γλώσσες» (The Chalice, 1945:26).

Κατ' αναλογία, στο Διεθνές Στρατοδικείο για την Άπω Ανατολή (International Military Tribunal for the Far East) ή Δίκη του Τόκιο, το οποίο είχε στόχο την καταδίκη εγκληματιών πολέμου στην Ιαπωνία. Για τη διεξαγωγή του δικαστηρίου απασχολήθηκαν 27 Ιάπωνες διερμηνείς με κυρίαρχο κριτήριο την άριστη γνώση της Αγγλικής και επιπλέον διερμηνείς για τα Κινεζικά, τα Ολλανδικά, τα Γαλλικά, τα Γερμανικά και τα Μογγολικά, όταν κάποιος μάρτυρας ή εισαγγελέας μιλούσε αυτές τις γλώσσες (Takeda, 2009:193). Για την επίβλεψή τους και την

εξασφάλιση της εγκυρότητας της διερμηνείας στα Αγγλικά προσελήφθησαν και τέσσερα άτομα ως επιτηρητές (monitors) που ανήκαν προηγουμένως στη Μονάδα Μετάφρασης και Διερμηνείας των Συμμαχικών Δυνάμεων (Allied Power Translation and Interpretation Unit) (Mesa, 2019: 16). Τα άτομα αυτά έκαναν διορθώσεις, ήλεγχαν τη σειρά εργασίας των διερμηνέων και παρείχαν επεξηγήσεις στις δικαστικές αρχές, όπου κρινόταν απαραίτητο. Πέραν από αυτήν την ιδιάζουσα ομάδα ελεγκτών, το δικαστήριο του Τόκιο διέθετε ένα επιτελείο διαιτησίας της γλώσσας (Language Arbitration Board), το οποίο αποφαινόταν σε περιπτώσεις όπου η διερμηνεία τίθεντο υπό αμφισβήτηση από τις δικαστικές αρχές (Takeda, 2009:194).

Μία ακόμη απόρροια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και της ήττας της ναζιστικής Γερμανίας ήταν και η δίκη του Συνταγματάρχη Αδόλφου Άιχμαν στο Ισραήλ τον Απρίλιο του 1961. Το ιδανικό σενάριο ήθελε το δικαστήριο να διεξάγεται χωρίς την παρουσία διερμηνέων, όμως αυτό ήταν αδύνατο λόγω της εγγενούς διγλωσσίας του γεγονότος. Η γλώσσα του κατηγορούμενου ήταν τα Γερμανικά, ενώ επίσημη γλώσσα του δικαστηρίου της Ιερουσαλήμ ήταν τα Εβραϊκά (Morris, 1998:5). Πέραν τούτου η δίκη του Άιχμαν ως του προσώπου που «κατασκεύασε» το Ολοκαύτωμα ήταν γεγονός παγκόσμιου ενδιαφέροντος και προσέλκυσε αλλόγλωσσους δημοσιογράφους και μέσα πληροφόρησης από όλο τον κόσμο, με κυρίαρχες γλώσσες τα Αγγλικά και τα Γαλλικά και μεγάλη αγωνία για τα τεκταινόμενα. Συνεπώς, οι διερμηνείς δεν περιορίστηκαν μόνο σε όσους εργάζονταν εντός της δίκης, αλλά και σε όσους συνεργάζονταν για τη διεθνή της κάλυψη. Τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι διερμηνείς λόγω της έλλειψης συνεργασίας από πλευράς Άιχμαν και των άλλων εμπλεκομένων στο έργο τους και τα λάθη που έκαναν τόσο στη διερμηνεία της ακρόασης αλλά και στην εξωτερίκευση των στοιχείων στα ξένα μίντια επηρέασαν την επιτυχία της δίκης αλλά και την πρόσληψή της από τον διεθνή Τύπο (Morris, 1998:7).

Ανάλογες προκλήσεις περίμεναν αρκετά αργότερα τους διερμηνείς της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης στη Νότια Αφρική (Truth and Reconciliation Commission). Η δικαστική αυτή επιτροπή δημιουργήθηκε από τη Νοτιοαφρικανική Κυβέρνηση Ενότητας (South African Government of National Unity ή GNU) το 1995 με σκοπό να αποδώσει δικαιοσύνη στα νομοθετημένα εγκλήματα και τις αδικίες που είχε επιφέρει το καθεστώς του απαρτχάιντ (apartheid) στη χώρα (Raditlhalo, 2009:89). Η διαφορά των δικών αυτών από εκείνες της Νυρεμβέργης είναι ότι αποκάλυψαν, κυρίως, στοιχεία και αδικήματα, με τις μαρτυρίες θυμάτων αλλά και

δραστών και δεν επικεντρώθηκαν στην τιμωρία των δευτέρων (Encyclopedia Britannica, 2019). Οι γλωσσικοί συνδυασμοί με τα Αγγλικά ήταν πάρα πολλοί, αφού είχαν μόλις αναγνωριστεί από το σύνταγμα οι 11 επίσημες γλώσσες της Νότιας Αφρικής (Du Plessis, 1997στην Anthonissen, 2008:166). Οι 27 διερμηνείς από τους 250 που έκαναν αίτηση συμμετοχής παρείχαν ταυτόχρονη διερμηνεία που διήρκεσε συνολικά περίπου 3.550 ημέρες. Οι διαδικασίες αυτές δεν άφησαν ανεπηρέαστους ψυχολογικά τους διερμηνείς και αρκετοί από αυτούς λειτούργησαν μεροληπτικά προς υποστήριξη των αδικημένων. Οι απαιτήσεις προς το πρόσωπό τους συγκεντρώνονταν στην προσδοκία να δρουν ως «διάυλοι», να εργάζονται δηλαδή με διαφάνεια, χωρίς να διαστρεβλώνουν στοιχεία. Η Anthonissen (2008:167) πιστεύει, όμως, ότι παρά αυτά τα προαπαιτούμενα, οι διερμηνείς δεν έδρασαν άψυχα και επηρέασαν τα τεκταινόμενα στην επιτροπή, αλλά και γενικά το μέλλον της διερμηνείας στη χώρα. Ο ρόλος των διερμηνέων διευρύνθηκε, όπως θα δούμε και παρακάτω, πέραν από αυτόν του αμερόληπτου «διαύλου», όμως και σήμερα, τουλάχιστον στη Νότια Αφρική δεν υφίσταται νομοθεσία που να πλαισιώνει τη διερμηνεία στα δικαστήρια επακριβώς (Lebese, 2012:345).

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση

Η διερμηνεία ως διακριτό επάγγελμα δεν υπήρξε δεδομένη τουλάχιστον πριν τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, πόσο μάλλον η εκπαίδευση και οι ανάλογες γνώσεις για όσους κλήθηκαν να εκτελέσουν χρέη διερμηνέα. Στην έρευνα αυτήν διαφαίνεται η προσπάθεια «διάφορων» διερμηνέων, από ανειδίκευτους γνώστες ξένων γλωσσών μέχρι άπειρους επαγγελματίες, που εργάστηκαν για το προσωπικό και κοινωνικό όφελος, αλλά και για το πολιτικό και εθνικό συμφέρον, επηρεάζοντας τη ροή της ιστορίας σε περιόδους πολέμου και ειρήνης. Κάποιοι από αυτούς έλαβαν μία υποτυπώδη εκπαίδευση και άλλοι λειτούργησαν αυτόνομα και ερασιτεχνικά, καθοδηγούμενοι από τα φρονήματα και τις πεποιθήσεις τους.

Διερμηνείς μετ' εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση των διερμηνέων και οι σχολές διερμηνείας, όπως τις γνωρίζουμε σήμερα, ξεκίνησαν να παρουσιάζονται σίγουρα πολύ αργότερα από τότε που οι άνθρωποι ξεκίνησαν να διερμηνεύουν και ειδικά μετά τη δημιουργία πολυεθνικών οργανισμών και οργανώσεων, όπως τα Ηνωμένα Έθνη (Gaiba, 1999:16). Ήδη από τις απαρχές της Γερμανικής Αυτοκρατορίας υπήρξε η συνειδητοποίηση ότι μία ενιαία

κοινότητα θα έπρεπε να διαθέτει όσο το δυνατό μεγαλύτερη γλωσσική ομοιογένεια. Για τις ανάγκες αυτές το Πανεπιστήμιο Humboldt του Βερολίνου (τότε Friedrich Wilhelm Universität) παρείχε το Σεμινάριο Ανατολικών Γλωσσών (Seminar für Orientalischen Sprachen) που είχε αρχικά ως στόχο τη γλωσσομάθεια τόσο για τους αποικιοκράτες όσο και για τους υπηκόους, με σκοπό την περιορισμένη ή και την καθόλου χρήση διερμηνέων. Για τον λόγο αυτόν διδάσκονταν και γλώσσες που δεν ομιλούνταν εντός της γερμανικής επικράτειας, ήταν όμως χρήσιμες στη διπλωματία και το εμπόριο (Getta, 2019:18). Οργανώνονταν, ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου και ξεχωριστά μαθήματα που προορίζονταν για διερμηνείς, τα οποία, όμως διέπονταν από συγκεκριμένα κριτήρια όσον αφορά τα πρόσωπα που θα συμμετείχαν, τα οποία παρουσιάζονταν σε ειδικό υπόμνημα, το *Notiz, betreffend die Dolmetscher* (Getta, 2019:38). Συνεπώς, οι προτιμήσεις στρέφονταν προς φοιτητές νομικής με γνώσεις και δεξιότητες που θα εκπλήρωναν τις προσδοκίες της γερμανικής κυβέρνησης και θα εργάζονταν ως εκπαιδευμένοι πλέον διερμηνείς για περισσότερο από μία δεκαετία στις αποικίες της Αυτοκρατορίας. Παράλληλα, διεξάγονταν μαθήματα Γερμανικών σε όλη την επικράτεια των αποικιών.

Η χρήση επιπλέον εργαλείων, όπως είναι τα επιμέρους γλωσσάρια και λεξικά είναι ακόμη μία απαραίτητη πηγή γνώσεων που μπορεί να συνεπικουρήσει τη δραστηριότητα του διερμηνέα. Ο ρόλος τους είναι τις περισσότερες φορές δευτερεύων και συμβουλευτικός. Τέτοια βοηθήματα ετέθησαν στην υπηρεσία των διερμηνέων ήδη από αυτούς τους αποικιοκρατικούς χρόνους. Παραδείγματα τέτοιων εγχειριδίων είναι το λεξικό δανείων από τις σημιτικές γλώσσες στη γλώσσα Νάμα (Semitische Lehnworte in der Namasprache), που κατάρτισε ο ιεραπόστολος Χάινριχ Βέντερ (Heinrich Vedder), και το λεξικό της γλώσσας Χερέρο από και προς τα Γερμανικά (Getta, 2019:50-51).

Η εκπαίδευση του διερμηνέα είναι αδιαμφισβήτητα απαραίτητη. Τις περισσότερες φορές, όμως, όταν η σημαντικότητά του δεν είναι αναγνωρισμένη και δεδομένη, ο πιο εύκολος και γρήγορος τρόπος προετοιμασίας είναι η εξάσκηση κατά τη διάρκεια της διερμηνείας και η πρακτική με τη βοήθεια προσομοίωσης των συνθηκών διερμηνείας. Αναπόφευκτα ο διερμηνέας μαθαίνει, εξελίσσεται και βελτιώνεται όσο περισσότερο διερμηνεύει. Αυτό, άλλωστε, υπήρξε και η αρχική πολιτική για τους γηγενείς διερμηνείς στη Νοτιοδυτική Αφρική, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Σε περιπτώσεις όπου οι καταστάσεις είναι δυσμενείς και οι συνθήκες πρωτόγνωρες, όπως στη Δίκη της Νυρεμβέργης, η προετοιμασία πρέπει να είναι

γρήγορη και αποτελεσματική. Η αξιολόγηση έγινε σε δύο φάσεις, στην πρώτη εκ των οποίων αξιολογήθηκαν οι ακουστικές δυνατότητες και οι δεξιότητες διερμηνείας των υποψηφίων με ένα τεστ από τη Σχολή Διερμηνείας της Γενεύης (Mesa, 2019:15). Ο Τομέας Μετάφρασης (Translation Division) της δίκης διέθετε μορφωμένους και καταρτισμένους γλωσσομαθείς, όπως ο Συνταγματάρχης του Αμερικανικού Στρατού και διερμηνέας Leon Dostert (Λεών Ντοστέρ). Ο Ντοστέρ ήταν το πρόσωπο εκείνο που ηγήθηκε της ομάδας των διερμηνέων και ανέλαβε τον συντονισμό και την προετοιμασία τους. Μάλιστα, προκειμένου να αξιολογήσει τη γλωσσική επάρκεια των υποψηφίων διερμηνέων, ο Ντοστέρ προέβη σε μία ιδιότυπη δοκιμασία και τους ζήτησε να ονομάσουν στις γλώσσες που ξέρουν καλά «δέκα γεωργικά εργαλεία, δέκα δέντρα και δέκα σκεύη κουζίνας» (Αστραπέλλου, 2015). Για όσους από αυτούς επιλέχθηκαν τελικά ως ταυτόχρονοι διερμηνείς και ταξίδεψαν στη Νυρεμβέργη για τη δεύτερη φάση ακολουθήθηκε η πρακτική της δοκιμαστικής δίκης με τα αυθεντικά πρακτικά της δίκης, ώστε να εξοικειωθούν με τις πραγματικές συνθήκες (Gaiba, 2016:14). Το ζητούμενο ήταν σε κάθε περίπτωση να αποφασιστεί αν και κατά πόσο ο υποψήφιος διερμηνέας ήταν κατάλληλος να αναλάβει αυτό το καθήκον (*suitable for the task*) (Matasov, 2018 στο Mesa, 2019:15). Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκε και ο τότε τελευταίος τεχνολογίας τεχνικός εξοπλισμός. Με την εξέλιξη της δίκης, ωστόσο, αλλά και με την όλο και αυξανόμενη ζήτηση για την ανανέωση του προσωπικού διερμηνείας, οι πολιτικές αυτές έπαψαν να εφαρμόζονται με την ίδια συνέπεια και κάποιοι διερμηνείς παρείχαν τις υπηρεσίες τους χωρίς καμία προηγούμενη εξάσκηση.

Η οργανωμένη και σωστή προετοιμασία του διερμηνέα είναι καθοριστική, ειδικότερα στο χώρο της δικαιοσύνης. Αυτό συνέβη στην περίπτωση του νεοσύστατου κράτους της Νοτιοαφρικανικής Δημοκρατίας τη δεκαετία του '90, που δεν θα μπορούσε να θεμελιωθεί παρά μόνο με την εξιχνίαση των εγκλημάτων του παρελθόντος και της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης και τους διερμηνείς ως σημαντικό πυλώνα της. Ως αποτέλεσμα το University of the Free State (UFS) εγκαινίασε τη δημιουργία του Unit for Language Facilitation and Language Empowerment. Το νεοϊδρυθέν αυτό τμήμα θα αναλάμβανε την εκπαίδευση και την κατάρτιση μεταφραστών και διερμηνέων με γενικότερο σκοπό να υπηρετήσουν το νέο κράτος, αλλά και να συμμετέχουν στην Επιτροπή (Anthonissen, 2008:166). Σε αρχικό επίπεδο επιλέχθηκαν 23 διερμηνείς που συμμετείχαν σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα δύο εβδομάδων που αργότερα έφτασαν τους 35 (Raditlhalo, 2009:91).

Ειδικότερα για τους διερμηνείς δικαστηρίου, η Mikkelsen (2000) ισχυρίζεται ότι η σπουδαιότητα να εκπαιδεύονται και να καταρτίζονται σωστά ήταν στο περιθώριο για πολύ καιρό, ακόμη και με την άνθηση των πρώτων σχολών διερμηνείας. Οι ενώσεις και οι σύλλογοι διερμηνέων παρείχαν μία υποτυπώδη εκπαίδευση, αλλά το Πανεπιστήμιο Τσάρλεστον της Νότιας Καρολίνα ήταν το πρώτο που διέθετε σχολή δικαστικών διερμηνέων και μεταπτυχιακό πρόγραμμα το 1996.

Διερμηνείς άνευ κατάρτισης

Η βλέψη της διερμηνείας ως επάγγελμα είναι σχετικά πρόσφατη. Τις περισσότερες φορές και ειδικά σε καταστάσεις συγκρούσεων και κρίσεων ο διερμηνέας είναι απλώς ένα ανειδίκευτο άτομο που τυγχάνει να γνωρίζει τις δύο ή περισσότερες γλώσσες που αναπόφευκτα συμμετέχουν σε μία επικοινωνιακή κατάσταση. Τα χαρακτηριστικά αυτά υπονομεύουν την επαγγελματική υπόσταση της διερμηνείας και πολύ συχνά το καθήκον για αντικειμενικότητα, αμεροληψία και ακρίβεια, όμως, δεν συνεπάγεται ότι ένας διερμηνέας από το μηδέν και χωρίς καμία προετοιμασία δεν διερμηνεύει σωστά ή δεν ενεργεί για την προστασία της θέσης του και των γύρω του. Από την άλλη, μία σύντομη εκπαίδευση δεν καθιστά κανέναν ικανό διερμηνέα, είναι όμως σίγουρα περισσότερο ασφαλής για τις επιδόσεις του.

Ο λόγος που κάποια άτομα δρουν ως διερμηνείς, χωρίς να είναι, είναι κάποιες φορές και η αντικειμενική έλλειψη δομών εκπαίδευσης ή η μη εφαρμογή των ήδη υπάρχοντων κανόνων και προβλέψεων. Για παράδειγμα, την εποχή της διεξαγωγής της δίκης του Άιχμαν είναι γνωστό ότι δεν υπήρχαν φορείς ή κάποιο σώμα για την εκπαίδευση των διερμηνέων. Αναλόγως και σε αντίθεση με τη δίκη της Νυρεμβέργης, όπου θεσπίστηκαν αρκετά αυστηρά κριτήρια για την επιλογή των διερμηνέων, στη δίκη του Τόκιο οι περισσότεροι από τους 27 διερμηνείς ήταν «ευκαιριακοί» αφού επρόκειτο για αξιωματικούς του στρατού, διπλωμάτες και υπαλλήλους του Υπουργείου Εξωτερικών της Ιαπωνίας, που γνώριζαν άπταιστα την Αγγλική. Η κατάσταση αυτή θα μπορούσε να δικαιολογηθεί, σύμφωνα με τη Morris (1995:26) στη γενικότερη υποτίμηση της διερμηνείας, ειδικά στο δικαστικό και νομικό περιβάλλον ως μίας απλής μετάφρασης και στην πεποίθηση ότι για την πραγματική *διερμηνεία* της ομιλίας καταλληλότερα είναι τα πρόσωπα με νομικές σπουδές, υπόβαθρο και αρμοδιότητες και όχι τα πρόσωπα που ασκούν γλωσσικά επαγγέλματα.

Οι προκλήσεις των διερμηνέων

Η περίπτωση Göring

Στη Νυρεμβέργη, οι προκλήσεις που συνάντησαν οι διερμηνείς ήταν κυρίως απόρροια της προσωπικότητας των προσώπων που συμμετείχαν στη δίκη και της άρνησής τους για συνεργασία. Το πιο χαρακτηριστικό πρόσωπο από αυτά υπήρξε ο Χέρμαν Γκέρινγκ (Hermann Gering), ο Αντικαγκελάριος του Γερμανικού Ράιχ και θεμελιωτής του ναζιστικού κράτους που εν τέλει καταδικάστηκε ως εγκληματίας πολέμου. Ο ιδιόρρυθμος χαρακτήρας του και οι γνώσεις Αγγλικών τον οδήγησαν να αμφισβητήσει πολλές φορές τις υπηρεσίες των διερμηνέων και το σύστημα της διερμηνείας της δίκης γενικότερα. Ο Αμερικανός Εισαγγελέας Τζάκσον υποστήριξε ότι η ταυτόχρονη διερμηνεία που διεξαγόταν τον εμπόδισε να εξετάσει κατ' αντιπαράσταση τον Γκέρινγκ με επιτυχία και πίστευε ότι ο Γερμανός κατηγορούμενος γνώρισε την Αγγλική αρκετά καλά, ώστε να κατανοεί πλήρως τις ερωτήσεις πριν μεταφραστούν στα Γερμανικά και να προετοιμάζει ανάλογα την ομολογία του (Gaiba, 2016:17-18). Παράλληλα, δεν ήταν λίγες οι φορές που ο Γκέρινγκ διαμαρτυρήθηκε ότι η διερμηνεία ήταν ελλιπής ή ότι δεν άκουγε καλά όσα διερμηνεύονταν, ενώ είχε ζητήσει δικό του προσωπικό διερμηνέα που να εμπιστεύεται (Παπαφλωράτος, 2010). Ακόμη, για τις ανάγκες της δίκης τα πρακτικά, τα πρωτόκολλα, αλλά και τα έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν ως τεκμήρια μεταφράστηκαν από τα Γερμανικά στα Αγγλικά και εκφωνήθηκαν μέσω της διερμηνείας ξανά στα Γερμανικά. Αυτή η αναμετάφραση ή κατά την Gaiba (2016:17) «διπλή μετάφραση» (doubletranslation) και το παράδοξο γεγονός ότι ο Στρατάρχης του Ράιχ (Reichsmarschall) Γκέρινγκ είχε στα χέρια του τα πρωτότυπα έγγραφα, ενώ οι διερμηνείς όχι, τον βοήθησαν να κατηγορήσει ανοικτά τους τελευταίους ότι διαστρεβλώνουν τα λόγια του για να ακούγονται περισσότερο ενοχοποιητικά! Μάλιστα είναι γνωστή η περίπτωση του μεταφραστικού λάθους, κατά την οποία ο εισαγγελέας Τζάκσον προσκόμισε έγγραφο σχετικό με την *απελευθέρωση* του Ρήνου από τους Γερμανούς το 1935 που αναφερόταν στο πρωτότυπο ως *Freimachung des Rheins*, όμως ο Γκέρινγκ ισχυρίστηκε ότι επρόκειτο για λάθος απόδοση. Επέμεινε ότι ο όρος *Freimachung* αναφερόταν σε επιχείρηση *εκκαθάρισης* (clearing) και όχι σε επιχείρηση *απελευθέρωσης* (liberation) και ο εισαγγελέας αναγκάστηκε να αποσύρει τα τεκμήρια (International Military Tribunal 1947, 9:419-420 στην Gaiba, 2016: 17).

Η συναισθηματική φόρτιση και τα πρακτικά ζητήματα

Η μεγαλύτερη πίεση για έναν διερμηνέα είναι η πρόκληση να μείνει συναισθηματικά άθικτος κατά τη διάρκεια της εργασίας του, ενώ προσπαθεί να υπερκεράσει πρακτικά θέματα που αφορούν τη δουλειά του. Ο διερμηνέας Siegfried Ramler, ο οποίος συμμετείχε σε προδικαστικές ανακρίσεις τόσο του Γκέρινγκ όσο και του Γενικού Διοικητή του Ράιχ στη Πολωνία Χανς Φρανκ, στη Νυρεμβέργη αποκάλυψε ότι όσα είδαν και άκουσαν οι διερμηνείς ήταν πράγματι σοκαριστικά, όμως δεν υπήρχε περιθώριο για καμία συναισθηματική φόρτιση και ότι ο ίδιος ήταν υπέρμετρα αφοσιωμένος στη δουλειά του. Αυτό που είχε σημασία για τον ίδιο ήταν η αντιμετώπιση της πρόκλησης των λέξεων και της απόδοσής τους όπως, π.χ. ο θάνατος διά απαγχονισμού (*death by hanging/Tod durch den Strand*) που απασχόλησε ιδιαίτερα τους διερμηνείς (The Guardian, 2014). Η ψυχραιμία και ο επαγγελματισμός δεν χαρακτήρισαν αντίστοιχα όλους τους διερμηνείς του Διεθνούς Στρατοδικείου, όπως στην περίπτωση της διερμηνέα Virginia von Schon, η οποία, σύμφωνα με τον Ramler σταματούσε να διερμηνεύει όταν έπρεπε να πει λέξεις που θεωρούσε χυδαίες (The Guardian, 2014). Είναι αξιοσημείωτο ότι οι τρεις ομάδες διερμηνέων εργάζονταν πάντοτε με βάρδιες ανά δύο. Η τρίτη ομάδα έπρεπε να είναι σε ετοιμότητα, ώστε να αντικαταστήσει κάποιον διερμηνέα που δεν μπορούσε να συνεχίσει ή «έκανε σοβαρά λάθη στη διερμηνεία» (Matasov, 2018 στο Mesa, 2019:14). Η ομάδα που δεν διερμήνευε ήταν, επίσης, υπεύθυνη για τη σύνταξη γλωσσαρίων, ενόσω εξελισσόταν η διαδικασία που είχαν σκοπό να διασφαλίσουν ότι όλες οι ομάδες χρησιμοποιούσαν την ίδια ορολογία και συνέβαλαν στη συνοχή της διαδικασίας.

Άλλες πρακτικές δυσχέρειες που επιδεινώνουν την ποιότητα της διερμηνείας αφορούν κυρίως αδυναμίες και προβλήματα του λόγου του ομιλητή. Στη Δίκη της Νυρεμβέργης η ταυτόχρονη διερμηνεία βρισκόταν ακόμη στα σπάργανα και οι ομιλητές έλαβαν τη σύσταση να εκφέρουν το μέγιστο 60 λέξεις το λεπτό, ώστε να διευκολύνουν τη διαδικασία. Στη Δίκη του Άιχμαν, η ιδιόλεκτος του βασικού κατηγορούμενου, η οποία περιλάμβανε ασυνάρτητες προτάσεις, μακροπερίοδο λόγο και ασαφείς προτάσεις, αποτέλεσε τροχοπέδη για μία αξιοπρεπή διερμηνεία και, παρά την παρότρυνση των δικαστών και του συνηγόρου υπεράσπισης, ο Συνταγματάρχης των SS δεν μετέβαλε τη ροή του λόγου του (Morris, 1998:2).

Λίγες δεκαετίες αργότερα, οι διερμηνείς της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης βίωσαν πρωτόγνωρη συναισθηματική πίεση, η οποία επηρέασε τις επιδόσεις τους. Οι μαρτυρίες και οι περιγραφές των θυμάτων έφεραν ένα βαρύ συναισθηματικό φορτίο που ενσωμάτωνε την απανθρωπιά, τη βιαιότητα χρόνων, αλλά και την καταπάτηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η βασικότερη πρόκληση για τους διερμηνείς ήταν, συνεπώς, να επιδείξουν επαγγελματική συμπεριφορά και να διερμηνεύουν ως ένας απλός διάυλος, με αντικειμενική φωνή, καταστέλλοντας την ανθρώπινη φύση και το συναισθηματισμό τους (Anthonissen, 2008: 173). Η συναισθηματική πίεση των μαρτυριών κατά τη διάρκεια των ακροάσεων, η πολύωρη εργασία, οι πολλές φορές δυσχερείς συνθήκες στην καμπίνα οδήγησαν πολλούς από αυτούς να εμφανίσουν σημάδια μετατραυματικής καταπόνησης (post-traumatic stress syndrome) (Raditlhalo, 2009:91). Πέραν τούτου έπρεπε να διαχειριστούν τη δημοσιότητα, αφού η φωνή τους συχνά χρησιμοποιείτο από ραδιοφωνικούς σταθμούς και τηλεοπτικές εκπομπές, για την κάλυψη των εξελίξεων.

Η προσέγγιση του διερμηνέα στο δικαστήριο

Στην προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκαν ορισμένες περιπτώσεις που ανέδειξαν τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν κατά καιρούς οι διερμηνείς σε μεγάλα πολυεθνικά δικαστήρια, τον τρόπο που λειτούργησαν κάτω από δύσκολες συνθήκες και την παρέμβαση στη δουλειά τους. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ο διερμηνέας στο δικαστήριο θα πρέπει να λειτουργεί με βάση τρεις βασικές αρχές. Οι αρχές αυτές είναι η *εχεμύθεια*, η *ουδετερότητα* και η *αμεροληψία* και η *ακρίβεια*. Με εξαίρεση την εχεμύθεια, οι υπόλοιπες αρχές συχνά αμφισβητούνται από τους θεωρητικούς της μεταφρασεολογίας (Ιωαννίδης, χ.χ.) . Η ουδετερότητα προϋποθέτει ότι ο διερμηνέας δεν στρεβλώνει το νόημα προς όφελος ενός εκ των δύο μερών και έτσι υιοθετεί έναν αόρατο ρόλο που δεν συμβουλεύει και δεν επεξηγεί και αντιτίθεται στην άποψη ότι ο διερμηνέας θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία (Mikkelsen, 2000:51). Από την άλλη, η ακρίβεια προσεγγίζει περισσότερο την κατά λέξη απόδοση (*verbatim approach*) του μηνύματος, που συμπεριλαμβάνει παύσεις, δισταγμούς, αυτο-διορθώσεις, παρά τη θεωρία του σκοπού που επιτάσσει πιο ελεύθερη απόδοση του νοήματος με σκοπό την επίτευξη της επικοινωνίας (Mikkelsen 2000:51). Στην ενότητα αυτήν θα μελετηθούν γενικές στρατηγικές, σύμφωνα με τις οποίες μπορεί

ένας διερμηνέας να κατευθύνει τη διερμηνεία του και να επηρεάσει υφολογικά και μορφολογικά το τελικό μήνυμα.

Τεχνικές και τρόποι προσέγγισης

Οι τεχνικές και οι στρατηγικές που διέπουν τη μεταφραστική πράξη ή ένα διερμηνευόμενο μήνυμα είναι σαφώς γενικοί κανόνες που εφαρμόζονται συνειδητά από τον διερμηνέα ή και τον μεταφραστή. Η εφαρμογή της θεωρίας και της δεοντολογίας, ωστόσο, δεν είναι πάντοτε θεμιτή, ειδικά όταν εμπλέκονται ιδεολογίες, συμφέροντα και πολιτικές. Τότε κυριαρχούν ενδεχομένως μοτίβα και επιλογές στη διάρθρωση του λόγου που είτε προστατεύουν τη θέση του διερμηνέα από την εμπλοκή είτε αποκαλύπτουν τη στάση του.

Ειδικά στο δικαστήριο, ένας διερμηνέας μπορεί να ακολουθήσει διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την ισοδυναμία. Σύμφωνα με τη Nida (1964) στον Elsrud (2014, 30-31) ο διερμηνέας μπορεί να υιοθετήσει μία «τυπική ισοδυναμία» (*formale quivalence*), δηλαδή να μένει πιστός στη δομή της ΓΠ, άρα και στα λόγια του ομιλητή που διερμηνεύει που συνήθως μιλάει στην επίσημη γλώσσα του δικαστηρίου και της χώρας όπου βρίσκεται. Μία τέτοια πρακτική θα επέφερε αλλοίωση του περιεχομένου του μηνύματος, αφού οι γλώσσες διαφέρουν δομικά μεταξύ τους. Η άλλη επιλογή είναι μία προσέγγιση «δυναμικής ισοδυναμίας» (*dynamice quivalence*), όπου το επίκεντρο βρίσκεται στην προσέγγιση της δομής της ΓΣ και στη μεταφορά του νοήματος. Σε κάθε περίπτωση το αποτέλεσμα δεν διαφέρει ουσιαστικά, με την έννοια ότι, είτε με τη μία είτε με την άλλη προσέγγιση ενδέχεται να χαθεί η σαφήνεια του εκφωνήματος.

Οι πρακτικές του διερμηνέα αποκαλύπτονται και από τις επιλογές που κάνει έμπρακτα και αφορούν στην επιλογή των χαρακτηριστικών του λόγου. Οι διερμηνείς που συμμετέχουν σε δικαστήρια, ανακρίσεις, διπλωματικές συναντήσεις και σε άλλες καταστάσεις, όπου εμφανίζονται αντικρουόμενα συμφέροντα, συχνά παραβαίνουν τους κανόνες της διερμηνείας που επιτάσσουν να δρουν ως *διάυλοι* και ως η φωνή του προσώπου που ομιλεί και να χρησιμοποιούν το *α'* πρόσωπο. Επιλέγουν το *γ'* πρόσωπο για να δηλώσουν την αποστασιοποίησή τους και ότι ενδεχομένως διαφωνούν με όσα λέγονται. Όταν μάλιστα το εκφώνημα είναι παράλογο ή ασυνάρτητο ακολουθούν προσθήκες που διακρίνουν τον διερμηνέα από το πρόσωπο που εκφέρει την εκάστοτε άποψη (...*says the speaker*). Αντιθέτως, όταν ο διερμηνέας εμπλέκεται ενεργά στη διαδικασία και προσπαθεί να δώσει έναν πιο εκβιαστικό και

αυστηρό τόνο, ιδιαίτερα όταν τίθενται ερωτήματα, κάνει τις ανάλογες παρεμβάσεις, π.χ. *tellus.../...isthattrue?* (Elsrud, 2014: 42).

Όσον αφορά το ύφος, οι διερμηνείς έχουν την προαίρεση να μεταβάλλουν υφολογικά το πρωτότυπο εκφώνημα. Οι αλλαγές αυτές μπορεί να είναι ασυνείδητες και να οφείλονται στην ψυχολογική και τη συναισθηματική κατάσταση του διερμηνέα, αλλά και συνειδητές, όταν το επιβάλλει το περιβάλλον και οι επικοινωνιακές συνθήκες. Η Berk-Selingson (1990) στην Gaiba, (2016:18) υποστηρίζει ότι στον χώρο του δικαστηρίου ο διερμηνέας ενδέχεται να επηρεάσει την ομολογία μεταβάλλοντας την πραγματολογική πρόθεση του ομιλητή. Ακόμη και ένας ικανός διερμηνέας μπορεί να μη γνωρίζει επαρκώς τις πραγματολογικές χρήσεις της γλώσσας και το πιο πιθανό είναι να προβεί σε στρέβλωση του μηνύματος που θέλει να επικοινωνήσει ο ομιλητής, μετουσιώνοντας το ύφος σε περισσότερο σκληρό και ανταγωνιστικό και άλλοτε σε πιο ήπιο.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, γίνεται αντιληπτό ότι η διερμηνεία ως γλωσσική και πολιτισμική διαμεσολάβηση ήταν παρούσα πολύ πριν τη σύγχρονη θεσμοθέτησή της. Η παρουσία διερμηνέων σε ιστορικά γεγονότα, όπως στη Δίκη της Νυρεμβέργης, σε ανακρίσεις εγκληματιών και στην απόδοση δικαιοσύνης αποδείχθηκε ευρύτερη από μία πράξη επικοινωνίας μεταξύ γλωσσών και πολιτισμών. Η επαγγελματική συμπεριφορά των διερμηνέων, οι γνώσεις τους ή και η έλλειψη αυτών, οι προσωπικές τους πεποιθήσεις και η αλληλεπίδρασή τους με τα πρόσωπα για τα οποία διερμήνευαν, καθόρισαν την πορεία καθεστώτων, κρατών και προσώπων.

Στη συγκεκριμένη έρευνα έγινε αναφορά σε διακριτές ιστορικά και χρονικά περιόδους, όπως η περίοδος της αποίκησης της Αφρικής, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η αποκατάσταση των αδικιών του apartheid στη Νότια Αφρική. Διαχρονικά παρατηρήθηκε ότι τα πρόσωπα που εκτέλεσαν καθήκοντα διερμηνέα είχαν συχνά διαφορετική ειδίκευση, ιδιότητα ή επάγγελμα, συναφή με το δικανικό ή εγκληματολογικό χώρο. Η θέση και οι παροχές τους, σε επίπεδο κατάρτισης και τεχνικής υποστήριξης, βελτιώθηκαν αισθητά με την πάροδο των ετών, ενώ ο ρόλος τους κινήθηκε σε διάφορα επίπεδα. Ο δικαστικός διερμηνέας μπορεί να διαδραματίζει τον ρόλο του γλωσσικού και πολιτισμικού διαμεσολαβητή ή να δρα ως επικουρικό όργανο, άλλοτε του αλλοδαπού και αλλόγλωσσου κατηγορούμενου και άλλοτε του δικαστηρίου (Ιωαννίδης, χ.χ.). Μία τέτοια στάση ενδέχεται να οδηγήσει σε εκούσια ή

ακούσια λάθη στη διερμηνεία και να θέσει τον ίδιο τον διερμηνέα σε κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων, με αποτέλεσμα να διακυβεύεται η αξιοπιστία και η φερεγγυότητά του τόσο από τους διάδικους, αλλά και από τις δικαστικές αρχές.

Η διερμηνεία σε ένα δίγλωσσο ή πολύγλωσσο δικαστήριο είναι καίριας σημασίας διότι εγγυάται την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε όλους τους διαδίκους. Τα πρόσωπα εκείνα που δεν ομιλούν τη γλώσσα του δικαστηρίου τοποθετούνται, με την παρέμβαση του δικαστικού διερμηνέα, στην ίδια έννομη θέση με όσους, αν βρίσκονταν σε παρόμοια κατάσταση, δεν θα συναντούσαν γλωσσικά εμπόδια (Mikkelsen, 2000:2 στο Ιωαννίδης, χ.χ). Ωστόσο, παρά τα αξιόλογα βήματα που έχουν γίνει στην κατάρτιση των διερμηνέων δικαστηρίου, ο ρόλος τους παραμένει στις περισσότερες χώρες και νομοθεσίες θεσμικά απροσδιόριστος. Με άλλα λόγια, η συμπεριφορά του διερμηνέα στο δικαστήριο δεν πλαισιώνεται από κάποιο κώδικα δεοντολογίας, τουλάχιστον στην πλειονότητα των νομοθεσιών (Drugan, 2017 στο Mesa, 2019:8). Αυτό σημαίνει ότι ζητήματα αντικειμενικότητας, εγκυρότητας και αμεροληψίας της διερμηνείας και του διερμηνέα μπορούν να τεθούν, ακόμη και σήμερα, πολλές φορές από αμφισβήτηση. Σε κάθε περίπτωση, η ιστορική μελέτη της μετάφρασης και της διερμηνείας είναι σπουδαία, καθώς όπως υποστηρίζει ο Pym (1998) με αυτόν τον τρόπο στοιχειοθετούνται οι αλλαγές που έχουν γίνει στον χώρο της διερμηνείας και εκείνες που έχουν αποφευχθεί στη πορεία του χρόνου.

Βιβλιογραφία

Αγγλόγλωσσες Πηγές

Anthonissen, C. (2008). On Interpreting the Interpreter – Experiences of Language Practitioners Mediating for the TRC. *Journal of Multilingual Discourses*, 3(3), 165-188. Taylor & Francis. Διαθέσιμο στο doi: 10.1080/17447140802376284.

Elsrud, T. (2014). Othering the ‘other’ in court: Threats to self – presentation during interpreter assisted hearings. *International Journal of Law, Language & Discourse*, 4(1): 27-68. Διαθέσιμο στο <http://www.tandfonline.com/doi/10.1080/17447140802376284> HYPERLINK
["http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"](http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319):// HYPERLINK
["http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"](http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319)urn HYPERLINK
["http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"](http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319). HYPERLINK
["http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"](http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319)kb HYPERLINK
["http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"](http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319). HYPERLINK

"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"/	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"?	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"urn	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"=	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"urn	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319":	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"nbn	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319":	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"se	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319":	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"lnu	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319":	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"diva	HYPERLINK
"http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-36319"-36319.	

- Gaiba, F. (1999). Interpretation at the Nuremberg Trial. *International Journal of Research and Practice in Interpreting*, 4(1), 9-22. John Benjamins Publishing Company. Διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.1075/intp>.
- Getta, J (2019). Interpreting in Namibia: Past and Present. Overview from Colonial Times to the Present Day. *Faculty of Arts, Charles University: Prague*.
- Lebese, S. (2011). A pilot study on the undefined role of court interpreters in South Africa. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 29(3), 343-357. Διαθέσιμο στο <http://dx.doi.org/10.2989/16073614.2011.647498>.
- Mesa, J.F. (2019). *Comparative Analysis of the Language Interpretation at the Nuremberg and Tokyo Trials following the Second World War*. Department of Translation and Interpreting and Multilingual Communication, Faculty of Social Sciences and Humanities, Universidad Pontificia de Comillas.
- Mikkelsen, H. (2000). *Introduction to Court Interpreting*. Manchester, UK & Northampton MA: St. Jerome Publishing.
- Morris, R. (1995). The Moral Dilemmas of Court Interpreting. *The Translator*, 1(1), 25-46. Manchester: St. Jerome Publishing. Διαθέσιμο στο doi: 10.1080/13556509.1995.10798948.

Morris, R. (1998). Justice in Jerusalem – Interpreting in Israeli Legal Proceedings. *Translator's Journal* 43(1), 110-118. Διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.7202/003669ar>.

Pym, A. (1998). *Method in Translation History*. Manchester: St. Jerome Publishing.

Raditlhalo, S. (2009). "Truth in Translation": The TRC and the Translation of the Translators. *Biography*, 32 (1), 89-101. University of Hawaii Press. Διαθέσιμο στο <http://www.jstor.org/stable/23540871>.

Sands, P. (2014). Nuremberg Trials Interpreter Siegfried Ramler: "The things we saw were shocking". *The Guardian*. Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2014/oct/22/nuremberg-trials-siegfried-ramler-nazis-interpreter-war-crimes> τελευταία επίσκεψη στις 19/09/2020.

Takeda, K. (2009). The Interpreter, the Monitor, and the Language Arbitrator. *Translator's Journal* 54 (2), 191-200. Διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.7202/037675ar>.

The Chalice of Nürnberg. (1945). *Time* 26, December 10, 1945.

Tutu, D. (2019). Truth and Reconciliation Commission, South Africa. Encyclopædia Britannica. Διαθέσιμο στο <https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa>:// [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)www [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa). [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)britannica [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa). [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)com [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)/ [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)topic [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)/ [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)Truth [HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"](https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa)

Africa"- HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"and HYPERLINK
"https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"- HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"Reconciliation HYPERLINK
"https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"- HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"Commission HYPERLINK
"https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"- HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"South HYPERLINK
"https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"- HYPERLINK "https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa"Africa , τελευταία επίσκεψη στις 17/09/2020.

Ελληνόγλωσσες Πηγές

Αστραπέλλου, Μ. (2015). Η διερμηνεία και η δίκη της Νυρεμβέργης. *Το Βήμα*. Διαθέσιμο στο <https://www.tovima.gr/2015/11/04/culture/i-diermineia-kai-i-diki-tis-nyrembergis/>.

Ιωαννίδης, Α. (χ.χ.). Η δικαστική διερμηνεία στην ελληνική πραγματικότητα. *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*. Διαθέσιμο στο https://www.frl.auth.gr/sites/4th_trad_congress/pdf/ioannidis.pdf.

Παπαφλωράτος, Ι.Σ. (2010), *Νυρεμβέργη 1945: Η Δίκη που σφράγισε το τέλος του Β΄ Π.Π.* Eurobooks: Αθήνα.